

Національний
банк України

Практичні рекомендації щодо можливих варіантів пошкодження банкнот в умовах особливого періоду/надзвичайного режиму

Департаменту грошового обігу

02.04.2022

Положення нормативно-правових актів Національного банку України

Чинна **Інструкція щодо організації роботи банківської системи в надзвичайному режимі**, затверджена постановою Правління Національного банку України від 22.07.2014 № 435, **передбачає:**

п. 80. Керівник уповноваженого банку забезпечує *пошкодження запасів готівки Національного банку на зберіганні в присутності комісії* у разі неможливості вивезення запасів готівки на зберіганні з уповноваженого банку на підставі розпорядження Національного банку.

п. 81. Банкноти повинні бути пошкоджені у спосіб, що забезпечує ***переведення їх у неплатіжний стан механічним способом.***

Про факт пошкодження банкнот ***оформляється акт у довільній формі*** із зазначенням номіналу, кількості, суми готівки та способу пошкодження. Акт підписується всіма залученими до цієї роботи працівниками підрозділу грошового обігу в регіоні України, уповноваженого банку. ***Один примірник акта надсилається до Департаменту грошового обігу.***

Уповноважений банк повинен ***передати пошкоджені банкноти*** із запасів готівки на зберіганні ***разом із другим примірником акта про пошкодження до Національного банку.***

Положення нормативно-правових актів Національного банку України

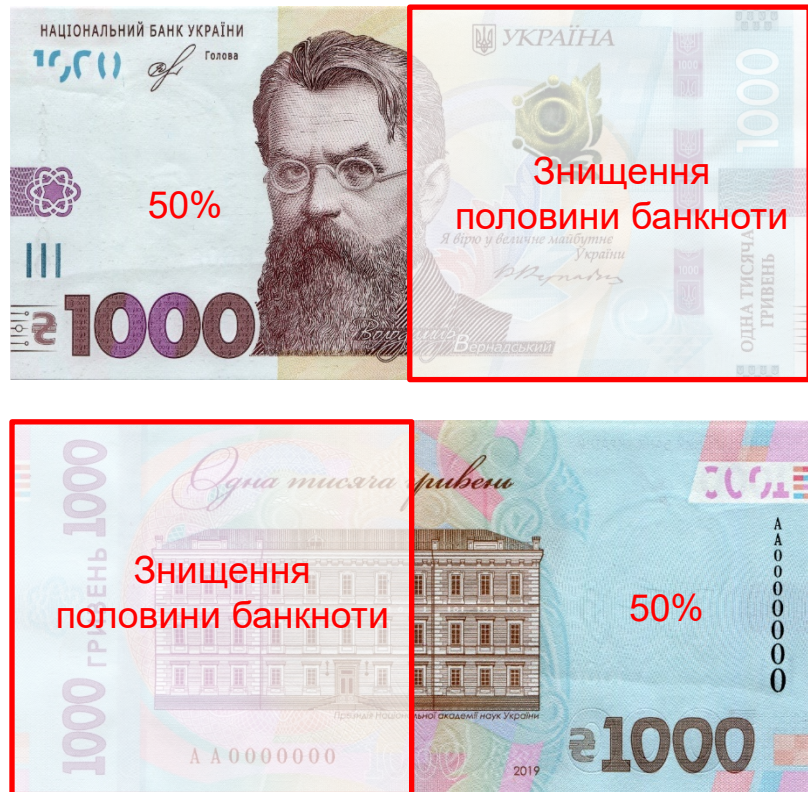
Чинна **Інструкція щодо організації роботи банківської системи в надзвичайному режимі**, затверджена постановою Правління Національного банку України від 22.07.2014 № 435, **передбачає:**

п. 84. Банк у разі неможливості вивезення готівки та інших цінностей забезпечує на підставі розпорядження Національного банку (яке надається на їх клопотання) пошкодження банкнот національної валюти **механічним способом з метою переведення їх у неплатіжний стан.**

Про факт пошкодження банкнот оформляється **акт у довільній формі із зазначенням номіналу, кількості, суми готівки і підписується всіма залученими до цієї роботи працівниками банку.** Відшкодування банку коштів за пошкоджену готівку здійснюється в разі її передавання до підрозділу грошового обігу в регіоні України разом з актом про пошкодження.

(пункт 84 розділу XII в редакції постанови
Правління Національного банку України від 15.01.2020 № 5)

Приведення банкнот у неплатіжний стан шляхом механічного пошкодження

Банкноти з такими пошкодженнями не відповідають критеріям платіжності, встановленим **Правилами визначення платіжних ознак та обміну банкнот***, і визнаються неплатіжними.

Розрізання навпіл з подальшим знищенням половини банкноти.

Для обміну Національному банку надається лише одна половина банкнот разом з актом про пошкодження.

* Правила визначення платіжних ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України, затверджені постановою Правління Національного банку України від 03.12.2018 № 134

Приведення банкнот у стан значно зношених шляхом механічного пошкодження

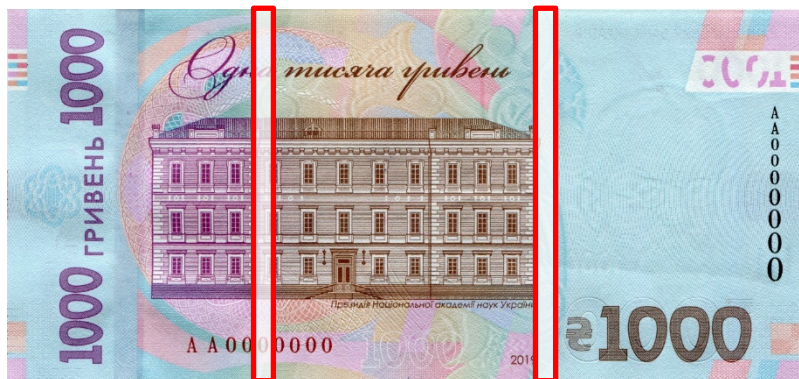

Згідно з пп. 9 п. 11 **Правил визначення платіжних ознак та обміну банкнот*** банкноти з такими пошкодженнями визнаються значно пошкодженими і підлягають передаванню Національному банку для проведення досліджень (п. 13 Правил)

Розрізання навпіл та знищення/пошкодження одного з серійних номерів банкноти.

Для обміну Національному банку надаються обидві половини банкнот разом з актом про пошкодження.

Приведення банкнот у стан значно зношених шляхом механічного пошкодження

Згідно з пп. 10 п. 11 Правил визначення платіжних ознак та обміну банкнот* банкноти з такими пошкодженнями визнаються значно пошкодженими і підлягають передаванню Національному банку для проведення досліджень (п. 13 Правил)

Розрізання на три частини з пошкодженням серійного номера.

Для обміну надаються Національному банку три частини банкнот разом з актом про пошкодження.

Приведення банкнот у стан зношених шляхом механічного пошкодження (просвердлюванням)

Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Просвердлювання банкнот з пошкодженням одного або двох серійних номерів свердлом діаметром 10 мм або більше. На банкноті має бути три або більше отворів.

Для обміну надаються пошкоджені банкноти разом з актом про пошкодження.

Зразок розпорядження Національного банку України про пошкодження банкнот національної валюти України

Для банків

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

Київ

Про пошкодження готівки

У зв'язку з виникненням нештатного режиму, що унеможливило роботу банківської системи у звичайному порядку (далі - надзвичайний режим роботи) запровадженого рішенням Правління Національного банку від “__” _____ 20__ року № ____ “_____”, що склалася в _____ області, відповідно до статті 7 Закону України “Про Національний банк України”, постанови Правління Національного банку України від 23 липня 2014 року № 436 “Про створення робочої групи Національного банку України” та пункту 84 розділу XII Інструкції щодо організації роботи банківської системи в надзвичайному режимі, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 22 липня 2014 року № 435 (із змінами), та розглянувши звернення _____ (далі - _____)

ЗОБОВ'ЯЗУЮ:

1. АТ _____:

здійснити під контролем керівника (керівників) банку/філії/відділення банку (банків) в _____ області (областях), пошкодження банкнот гривні механічним способом, який забезпечує переведення їх у неплатіжний стан,

Готівка може бути пошкоджена спеціальним розчином, який використовується в спеціалізованих пристроях для зберігання валютних цінностей, у разі неможливості пошкодження готівки у спосіб, що забезпечує переведення їх у неплатіжний стан механічним способом.

скласти акт про факт пошкодження банкнот гривні в розрізі номіналів та суми (в гривнях), спосіб пошкодження, підстави пошкодження (зазначити № розпорядження Національного банку України), який підписується всіма працівниками банку, залученими до цієї роботи;

проінформувати Національний банк України про факт пошкодження банкнот гривні та надіслати один примірник акта про пошкодження;

передати (якщо буде змога) пошкоджені банкноти гривні пошкоджені банкноти (можливо однієї частини пошкоджених банкнот, що складає 50 %) разом з одним примірником акта про пошкодження банкнот гривні до Національного банку України, що функціонує, через свій підрозділ, який розташовано на території, де розташовано та працює підрозділ Національного банку України/Центральне сховище. Передана сума пошкоджених банкнот гривні може бути меншою, у разі не можливості її вивезення в цілому, ніж зазначена в акті про пошкодження;

1. Підрозділам Національного банку України/Центральному сховищу забезпечити:

приймання від _____ пошкоджених банкнот гривні, разом з актом про пошкодження, як “зношені”/“значно зношені”;

перерахування пошкоджених банкнот гривні встановленим порядком та її знищення.

2. Контроль за виконанням цього розпорядження залишаю за собою.

Заступник Голови

Олексій ШАБАН

Інд.50

Шаблон акта про пошкодження банкнот гривні

Відділення №

Акт №351005NNNDДММРРР_НН про пошкодження банкнот гривні

ДД місяць РРРРР

м.

Цей Акт складено комісією, призначеною наказом №ННН від ДД.ММ.РРРР на підставі Розпорядження Національного банку України від ДД.ММ.РРРР за № РРРРР про те, що ДД.ММ.РРРРР було здійснено пошкодження банкнот національної валюти гривні у відповідності до пункту 84 «Інструкції щодо організації роботи банківської системи в надзвичайному режимі», затвердженої Постановою ПНБУ №435 від 22.07.2014 (зі змінами і доповненнями) шляхом переведення банкнот у неплатіжний стан механічним способом, а саме: кожному банкноту розрізано навпіл за допомогою гільйотинного різачка, одна частина банкноти (50% від початкової площі банкноти) подрібнено знищувачем паперу (шредером), а друга частина банкноти (50% від початкової площі банкноти) залишена у відділенні для зберігання у сховищі і подальшого вивезення до Національного банку України.

Опис банкнот гривні, які пошкоджено згідно з цим актом:

Номінал, грн.	Сума цифрами, грн.	Сума словами, грн.

Усього (цифрами і словами): _____

	Посада, прізвище та ініціали	Підпис
Голова комісії:		
Члени комісії:		

Пошкодження банкнот у спеціальному пристрої для зберігання валютних цінностей або шляхом занурення у ємність із спеціальним розчином

При природньому світлі

В ультрафіолетових променях

Орієнтовні витрати спеціального розчину:
1 літр на 10 000 шт. банкнот

Пошкодження банкнот шляхом занурення у ємність із фарбуючим розчином

У разі відсутності спецрозчинів можна використовувати інші фарбуючі розчини, зокрема штемпельні фарби, із зафарбовуванням не менше 50% загальної площі банкноти.

В акті про пошкодження банкнот слід обов'язково зазначити вид (штемпельна фарба, розчини діамантовий зелений (зеленка), фукорцину, йоду тощо) та колір фарбуючого розчину.

Контакти підприємств, у яких за попереднім замовленням можна придбати спеціальні розчини для пошкодження банкнот

З повагою,
Світлана Бахметова
Директор з продажу

ТОВ "ГАММА-ДНІПРО"
01135, м. Київ, вул. Глібова, б. 4/10
тел.: +38 (044) 507-15-38
моб.: +38 (067) 504-35-34
bakhmetova@gamma-dnepr.com.ua

**Лабораторія прикладної
хімії (м. Київ)**

**Директор
Шостак Володимир
Володимирович
067-283-23-96**

Обсяги замовлення обмежені

Орієнтовний термін поставки 4 тижні за передоплатою

Пропозиції щодо внесення змін до Положення про організацію готівкового обігу і ведення емісійно-касових операцій у банківській системі в особливий період, затвердженого постановою Правління НБУ від 05.05.2018 № 51 (зі змінами)

Керівники підрозділів Національного банку, уповноважених банків, банків у разі неможливості вивезення готівки забезпечують **механічне пошкодження** банкнот національної валюти з метою переведення їх у **неплатіжний стан** або **стан значно зношених/пошкоджених**.

У разі неможливості пошкодження готівки механічним способом, готівка може бути пошкоджена спеціальним розчином, який використовується в спеціалізованих пристроях для зберігання валютних цінностей, або **іншими фарбуючими розчинами/речовинами із зафарбовуванням не менше 50% загальної площі банкноти**.